

Детски надбавки в трансгранични случаи (Европейски съюз, Европейско икономическо пространство и Швейцария)

Прилагане на наддържавното право

Тази информационна брошура има за цел да Ви даде представа за особеностите при трансгранични случаи. Общи указания по темата „Детски надбавки“ ще намерите в информационната брошура „Детски надбавки“.

1. Обща информация

В случаи на трансгранично получаване на детски надбавки с предимство пред разпоредбите на националното право следва да се съблюдават тези на европейското право.

Поради това за отпускането на третирано от данъчното право детски надбавки съгласно Закона за данъците върху на доходите на физически лица, съответно на третирано от социалното право детски надбавки съгласно Федералния закон за детските надбавки в трансгранични случаи следва да се прилагат съответните Регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 за координиране на системите за социална сигурност.

Пример: Семейство Мюлер живее с новороденото дете Макс в Германия. Господин Мюлер работи в Австрия и ежедневно пътува до работата си. Госпожа Мюлер е домакиня. По правило те имат право на детски надбавки както в Германия, така и в Австрия.

Със съгласието на съпругата си господин Мюлер иска да подаде заявление за детски надбавки за Макс. Поради трансграничното получаване на помощите следва да се вземат под внимание както Закона за данъците върху доходите на физически лица, така и Регламентите (ЕО) № 883/2004 и 987/2009.

2. За какво са необходими Регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009?

Тъй като в трансгранични случаи на получаване на детски надбавки по правило се зачитат права за получаване на семейни обезщетения едновременно в няколко държави, възникват така наречените конкурентни претенции.

За да бъдат разрешени тези конкурентни претенции, Регламентите (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 определят кои правни разпоредби са приложими спрямо заинтересованото лице и коя държава е компетентна за отпускането на семейните обезщетения на заинтересованите лица. По този начин се препятства дадено лице да е подчинено едновременно на правните разпоредби на няколко страни-членки и така да получава многократно помощи с едно и също предназначение. Едно лице принципно може да бъде подчинено само на законодателството на една-единствена държава-членка.

Независимо от разпоредбите за координиране на европейското право може да съществува и претенция по чисто национално право, ако дадена държава не е компетентна съгласно изискванията на европейското право, но са изпълнени условията за предявяване на претенция съгласно националното право.

Продължение на примера: Тъй като както в Австрия, така и в Германия принципно съществува право на получаване на детски надбавки за Макс, въз основа на разпоредбите за координиране на европейското право трябва да се провери коя държава е компетентна за изплащането на детските надбавки.

3. В кои случаи са приложими Регламентите (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009?

Регламентите (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 ваят от 1 май 2010 г. във всички държави на Европейския съюз. От 1 април 2012 г. те ваят и по отношение на Швейцария, както и от 1 юни 2012 г. по отношение на държавите от Европейското икономическо пространство (Исландия, Лихтенщайн и Норвегия). Преди това координирането на семейните обезщетения се извършваше съгласно Регламенти (ЕИО) № 1408/71 и № 574/72.

Персоналният обхват засяга граждани на държавите-членки, чиито членове на семейства, съответно преживели лица, както и живеещи в обхвата на действие на Регламентите бежанци с признат статут или лица без национална принадлежност и по правило също граждани на трети държави, които правомерно пребивават в една от държавите-членки.

Продължение на примера: Регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 са приложими, тъй като господин и госпожа Мюлер са граждани на Европейския съюз, които живеят в Германия и заради работното място на господин Мюлер в Австрия съществува връзка с друга държава-членка на Европейския съюз.

Ако е налице основателно местоживеене в Германия още преди 31.12.2020 г. или е започната трудова дейност в Германия, тези фактически обстоятелства попадат под действието на Споразумението за оттегляне на Обединеното кралство от ЕС. В този случай указанията продължават да ваят и за случаи, свързани с Обединеното кралство.

4. Какви правни разпоредби следва да бъдат прилагани в случаи, засягащи няколко държави?

Регламентите (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 определят освен това кои национални правни разпоредби следва да бъдат приложени спрямо заинтересованите лица.

Ако упражнявате дейност като заето или самостоятелно заето лице, съгласно съответните правила на Регламентите, Вие по правило сте подчинен/ а на правните разпоредби на онази държава-членка, в която упражнявате трудова дейност като наето или самонаето лице. Впрочем, равностойно на дейност като заето/ самостоятелно заето лице е и прекъсването на дейността поради безработица, докато се отпускат обезщетения за безработица съгласно правните разпоредби на съответната държава.

Извън това съществуват специални правила за определени групи лица. Например, командирован работник (например работник, изпратен от предприятие в Германия за извършване на определена поръчка във Франция) е подчинен по правило на правните разпоредби на изпращащата държава.

Иначе лицето е подчинено на правните разпоредби на държавата-членка, в която живее.

Продължение на примера: Въз основа на своята трудова дейност в Австрия господин Мюлер е подчинен на австрийските правни разпоредби. Въз основа на местоживеенето в Германия госпожа Мюлер е подчинена на германските правни разпоредби.

5. Как се разрешават конкурентни претенции?

Ако за дадено дете съществува право за получаване на семейни обезщетения в две или повече държави-членки на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство или в Швейцария и това води до сблъсък на претенции за семейни помощи, то тези конкурентни претенции се разрешават според правилата за предимство на Регламент (ЕО) № 883/2004. Въз основа на правилата за предимство се определя коя държава-членка първа, съответно втора по ред на предимство за изплащането на семейните обезщетения.

Правилата за предимство отчитат трудова заетост, пенсия или местоживеене; те могат да бъдат представени по следния начин:

- 1) Ако детски надбавки са платими на различни основания от няколко държави-членки:
 - Първа по ред на предимство държавата, в която се упражнява дейност като наето или самонаето лице.
 - Ако не се упражнява дейност като наето или самонаето лице, е компетентна държавата, съгласно чийто правни разпоредби се получава пенсия.

Към пенсионерите се числят всички лица, получаващи от някой от законовите пенсионни осигурители пенсия за старост, поради намалена трудоспособност и поради смърт, както и такива, получаващи от законовите пенсионни осигурители за злополука пенсия на пострадали или на преживели. За пенсионери се смятат също и държавни служители в пенсия и равнопоставените с тях, които получават пенсии съгласно правните разпоредби за държавните служители или войниците.

Примери:

- Майката упражнява дейност като заето лице в държава А. Бащата получава пенсия от държава Б. И двамата родители живеят в държава В. Въз основа на дейността на майката с предимство е компетентна държава А.
- Двамата родители преди това са упражнявали дейност като самостоятелно наети в държава А и не получават законова пенсия. Те живеят в държава Б. Компетентна е държавата по местоживеене Б.

- 2) Ако детски надбавки са платими от няколко държави на същите основания, винаги е компетентна с предимство държавата, в която живее детето.

Примери:

- Майката упражнява дейност като заето лице в държава А. Бащата упражнява дейност в държава Б. Детето живее в държава А, която поради това е с компетентна с предимство.
- Майката получава пенсия от държава А. Бащата получава пенсия от държава Б. Детето живее в държава Б, която поради това е с предимство по компетентност.

Държавата, която е компетентна с предимство първостепенно съгласно правилата за предимство, предоставя детски надбавки в пълен размер. Във второстепенно компетентната държава обаче претенцията за изплащане на детски надбавки се спират до размера на сумата, предвидена съгласно законодателството на държавата, която е компетентна с предимство.

Изплащане на диференцираща добавка в детските надбавки в Германия (като държава, чието законодателство е приложимо, но не по право) следователно може да бъде взето под внимание само в случай, ако отпуснатите в другата държава детски надбавки са по-ниски от полагащите се в Германия. Ако предвидените в другата държава-членка обезщетения са по-високи, плащането на детски надбавки в Германия отпада.

Изключение:

Ако бащата на детето живее в държава А, а майката, заедно с детето – в държава Б и ако никой от родителите не е работещ или не получава пенсия – тоест, налице е само отношение по само по местоживеене – то компетентна е онази държава, в която живее детето, в дадения случай следователно държава Б. Другата държава-членка от местоживеенето в този случай обаче не отпуска суми за компенсирание на разликата.

Продължение на примера: По правило детски надбавки би трябвало да бъдат отпуснати както от Германия, така и от Австрия, но на различни основания (трудова дейност/ местоживеене). Поради това възниква конкуренция на претенции.

Въз основа на трудовата дейност само в Австрия са платими с предимство австрийски семейни помощи. Германия е само второстепенно компетентна за отпускането на детски надбавки. Поради това евентуално са платими диференциращи добавки от Германия, покриващи разликата до австрийските детски надбавки.

6. Кой получава детските надбавки?

Регламент (ЕО) № 883/2004 не урежда въпроса на кого да бъдат изплащани семейните помощи в първостепенно, съответно второстепенно компетентната държава, ако има няколко лица с право на получаването им. Това се определя изключително от националното право на съответната държава.

Съгласно германските правни разпоредби детските надбавки се изплащат на родителя, който е включил детето в своето домакинство. Ако детето е включено в домакинството на двамата родители, тогава родители, които не живеят постоянно разделени, могат да определят помежду си посредством споразумение за правоимащ, кой от тях да получава детските надбавки. Ако детето не живее в домакинството на единия родител, детските надбавки получава родителят, който текущо плаща на детето (по-високата) парична издръжка.

Съгласно разпоредбите за координиране на европейското право при вземане на решението на кой от родителите да бъдат изплащани детските надбавки следва да се приложат горепосочените германски правни разпоредби по такъв начин, сякаш и двамата родители живеят в Германия.

Пример:

- Майката живее с детето във Франция и не е работеща. Тя не получава и пенсия. Бащата живее в Германия и работи в Германия.

Въз основа на трудовата дейност на бащата в Германия са платими с предимство германски детски надбавки. Тъй като детето живее в домакинството на майката, германските детски надбавки се полагат на живеещата във Франция майка.

Продължение на примера: Тъй като детето живее в общото домакинство на родителите, е необходимо споразумение за правоимащ. Родителите са определили господин Мюлер за правоимащ. На господин Мюлер следва да бъдат изплатени евентуално (заедно с австрийските детски надбавки) и диференциращи добавки, покриващи разликата.

7. Какви документи трябва да представите като доказателство?

По правило трябва да бъде подадено и подписано писмено заявление за отпускане на детски надбавки. Моля, в случаи, третиран като трансгранични, използвайте формуляри „Antrag auf Kindergeld (KG 1)“/ „Заявление за отпускане на детски надбавки (KG 1)“, приложението „Anlage Kind“/ „Приложение дете“ и приложението „Anlage Ausland (KG 51)“/ „Приложение Чужбина (KG 51)“, което съдържа също така и служебна бележка от работодателя. Ако упражнявате дейност като самостоятелно заето лице, трябва освен това да бъдат представени и подходящите доказателства (копие от регистрацията на стопанска дейност, данъчна бележка).

Ако получавате германска пенсия или други, равностойни на пенсия суми от Германия, моля, използвайте приложението „Anlage Ausland für Rentner und Waisen mit Auslandswohnsitz (KG 51R)“/ „Приложение Чужбина за пенсионери и сираци с местоживееене в чужбина (KG 51R)“.

За деца, навършили 18 години моля, представете допълнителни документи, които да удостоверяват наличието на съответния факт, който да бъде взет под внимание. Моля, за целта съблюдавайте поясненията в Информационната брошура „Детски надбавки“ в точка 11.

Въз основа на посочените от Вас данни в Заявлението за детски надбавки семейната каса (Familienkasse) проверява дали и съответно какви документи или формуляри в отделен случай евентуално още трябва да представите.

Най-важните формуляри ще намерите и в интернет на адрес www.familienkasse.de, тях можете да свалите като документи и да ги попълните на компютър и разпечатате.

Заявлението може да бъде подадено и в чуждестранната институция, компетентна за изплащането на семейните обезщетения по местоживееене на подателя на заявлението. Ако заявлението бъде подадено в компетентната чуждестранна институция, тя ще го изпрати на компетентната семейна каса.

Идентифицирането на лице с право за получаване на надбавки обикновено се извършва чрез **германския** данъчен идентификационен номер, който трябва да се попълни в съответната молба-декларация за детски надбавки. Въз основа на фикцията за местожителството по смисъла на чл. 67 от Регламент (ЕО) № 883/2004 във връзка с чл. 60, ал. 1 от Регламент (ЕО) № 987/2009, право на издаване на данъчен идентификационен номер съществува дори в случай на постоянно пребиваване в чужбина. Данъчният идентификационен номер може да бъде заявен във Федералната данъчна служба. Този номер дава възможност за уникална идентификация при административни процедури и може да ускори процедурата. Повече информация за заявяването можете да намерите на адрес www.bzst.de.

Продължение на примера: За да заяви получаване на детски надбавки, господин Мюлер подава подписания от двамата родители формуляр на заявление KG 51, както и служебна бележка от работодателя. Ако при проверката семейната каса стигне до заключение, че за вземане на решение са необходими и други документи, тя ще ги изиска от господин Мюлер.

8. Как става обмяната на информация между институциите, отговарящи за семейни обезщетения?

В трансгранични случаи на детски надбавки при проверката на конкурентни претенции семейната каса трябва да уточни първостепенната, съответно второстепенната компетентност с чуждестранната институция, отговаряща за семейни помощи. За целта институциите са длъжни да обменят информация помежду си.

Тази процедура е предвидена съгласно Регламентите (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009 и се извършва изключително на равнище на самите институции (отговарящи за семейни помощи).

Продължение на примера: В рамките на проверка на претенциите семейната каса се обръща към австрийската институция, отговаряща за семейните помощи и я информира за подаденото заявление на господин Мюлер, така че и австрийската институция може да предприеме проверка на претенциите. След размяна на необходимата информация двете институции стигат до заключението, че поради тамошната дейност като самостоятелно заето лице Австрия е първостепенно, а Германия – само второстепенно компетентна за отпускането на семейните помощи.

9. Какво трябва да съобщите на Вашата семейна каса?

Ако сте подали заявление за детски надбавки, съгласно § 68, ал. 1 от Закона за данъците върху на доходите на физически лица, съответно § 60, ал. 1 Първа книга от Социалния кодекс, Вие сте длъжни незабавно да уведомите Вашата семейна каса за всички промени във вашето положение и това на Вашите деца. Не са достатъчни известия до други служби (например Общинската администрация, Службата за адресна регистрация или Данъчната служба).

Промени трябва да съобщите и тогава, когато важни за вземането на решение данни до момента не са съобщени на семейната каса от Вас, а от Вашето дете или, ако още няма решение по Вашето заявление. Това се отнася и за такива промени, за които сте научили чак след прекратяване получаването на детски надбавки, ако те могат със задна дата да окажат влияние върху правото Ви на получаване на детски надбавки.

В трансгранични случаи трябва незабавно да уведомите семейната каса най-вече, ако

- Вие или друг правоимащ започне или прекрати дейност като наето/ самонаето лице,
- Вие или друг правоимащ бъдете изпратени от вашия работодател да извършвате дейност като заето лице в друга страна,
- Вие или друг правоимащ получавате пенсия, съответно бъде прекратено получаването на пенсия,
- Вие, друг правоимащ или дете преместите местоживеенето си в чужбина или съответно в страната,
- Вие или дете напуснете досегашното си домакинство.

В тези случаи, моля вземете предвид указанията за задължението за оказване на съдействие в Информационната брошура „Детски надбавки“ в точка 2.

Продължение на примера: Семейство Мюлер се премества да живее в Австрия. Господин Мюлер трябва да уведоми за това незабавно семейната каса, тъй като това обстоятелство е важно за правото за получаване на детски надбавки. Вече не съществува право за получаване на детски надбавки от Германия.

10. Какво още трябва да се има предвид?

Семейната каса проверява редовно (най-малко веднъж годишно), дали все още са налице всички предпоставки за изплащане на детските надбавки. За тази цел се изпраща формуляр-въпросник. Той трябва своевременно да бъде попълнен и върнат заедно с необходимите документи. Това не засяга задължението, **незабавно** да уведомите семейната каса за всяка промяна, която е от значение за правото на получаване на детски надбавки.

11. Какви възможности за обжалване има?

Ако не сте съгласни с дадено решение на семейната каса, можете в рамките на срока за обжалване да подадете жалба (срещу данъчно-правни решения), съответно възражение (срещу социално-правни решения) в семейната каса в писмен вид или да го продиктувате за протоколиране. С цел спазване на срока обжалването може да бъде подадено и пред компетентната за семейни помощи институция в другата държава. Ако жалбата не бъде уважена, семейната каса издава документ, срещу който може да бъде внесен иск.

12. Коя семейна каса е компетентна във Вашия случай?

По правило компетентна е семейната каса, в чийто административен район живеете или обичайно пребивавате. В трансгранични случаи, при които за подателя на заявлението или за друг родител са приложими наддържавни правни разпоредби, съществуват особени компетенции. Можете да ги намерите в следната таблица:

Страна	Данни за контакт на компетентната семейна каса
Белгия България Люксембург Нидерландия Унгария	Bundesagentur für Arbeit Familienkasse Rheinland-Pfalz – Saarland 55149 Mainz ГЕРМАНИЯ Fax: +49 (681) 944 910 5324 Email: Familienkasse-Rheinland-Pfalz-Saarland@arbeitsagentur.de
Франция Швейцария Чехия Пълни сираци, съотв. деца, които не знаят местонахождението на своите родители, с местоживеене в Германия	Bundesagentur für Arbeit Familienkasse Baden-Württemberg West 76088 Karlsruhe ГЕРМАНИЯ Fax: (für Frankreich) +49 (781) 9393 697 Fax: (für Schweiz) +49 (7621) 178 260 585 Email: Familienkasse-Baden-Wuerttemberg-West@arbeitsagentur.de
Австрия Хърватия Гърция Латвия Словакия	Bundesagentur für Arbeit Familienkasse Bayern Süd 93013 Regensburg ГЕРМАНИЯ Fax: +49 (851) 508 617 Email: Familienkasse-Bayern-Sued@arbeitsagentur.de
Полша	Bundesagentur für Arbeit Familienkasse Sachsen 09092 Chemnitz ГЕРМАНИЯ Fax: +49 (3591) 661 878 Email: Familienkasse-Sachsen@arbeitsagentur.de
Всички останали държави-членки на ЕС/ЕИО Пълни сираци, съотв. деца, които не знаят местонахождението на своите родители, с местоживеене в държава-членка на ЕС или в Швейцария	Bundesagentur für Arbeit Familienkasse Bayern Nord 90316 Nürnberg ГЕРМАНИЯ Fax: +49 (911) 529 3997 Email: Familienkasse-Bayern-Nord@arbeitsagentur.de

Моля, имайте предвид, че за решението по правото Ви на получаване на детски надбавки евентуално може да е компетентна и друга семейна каса. При местоживеене/ обичайно пребиваване в Германия това е семейната каса, в чийто административен район живеете.

Продължение на примера: За заявлението за получаване на детски надбавки на господин Мюлер поради трансграничното отношение към Австрия компетентна е семейната каса Bayern Süd/ Бавария Юг.